

NECHCEM BYŤ NA TOMTO PLAGÁTE ALE MUSÍM

ZISTI PREČO NEMÔŽEM O SEBE ROZHODOVAŤ NA WWW.NECHCEMALEMUSIM.SK

 Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike

INFORMÁCIE ZPMP v SR 3 / 2012

Združenie na pomoc ľuďom
s mentálnym postihnutím v SR

NECHCEM ALE MUSÍM

 ZPMP v SR

Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v SR organizuje kampaň „Nechcem, ale musím“ za zrovnoprávnenie ľudí s mentálnym postihnutím. V rámci kampane sa koná v SR od 1. 6. do 31. 12. 2012 verejná finančná zbierka, povolená MV SR č. SVS-OVVS3-2012/013496.

Spôsob konania verejnej zbierky je nasledovný: dobrovoľným zasielaním finančných príspevkov darcov prostredníctvom poštových a bankových poukážok alebo prevodom z účtu darcu vyberaním finančných prostriedkov do uzavretých prenosných pokladničiek na verejných priestranstvách dňa 12. 06. 2012 v Bratislave a v mesiaci september 2012 v Piešťanoch a predajom pohľadníc na verejných priestranstvách v Bratislave v sume 1€. Č. ú. je: 2044883553/0200.

Čistý výnos zbierky bude použitý na vzdelávanie, sociálnu rehabilitáciu a podporu voľnočasových aktivít pre ľudí s mentálnym postihnutím. Vyúčtovanie verejnej zbierky bude predložené MV do 30.1.2013.

www.nehcemalemusim.sk

 [nehcem-ale-musim](https://www.facebook.com/nehcem-ale-musim)

Dňa 7. 9. 2012 sa v Ponitrianskom múzeu v Nitre uskutočnila vernisáž súťažnej prehliadky Výtvarný salón ZPMP 2012. Ďakujeme všetkým jednotlivcom a zariadeniam, ktorí sa do súťaže zapojili, a srdečne gratulujeme oceneným!
Výstava potrvá do 4. októbra 2012, otvorená je denne, v pondelok 9.00 – 15.00 hod., utorok až piatok 9.00 – 11.30 hod., 12.00-17.00 hod., v sobotu a nedeľu 10.00 – 17.00 hod.

VÝTVARNÝ SALÓN ZPMP 2012

S FINANČNOU PODPOROU
MINISTERSTVA KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

- ZPMP v SR, Heydukova 25
811 08 Bratislava, tel. 02/6381 4968
- ZPMP Nitra,
Rázusova 4, 949 01 Nitra
- Ponitrianske múzeum
Štefánikova trieda 1, Nitra
- Nitriansky samosprávny kraj

CENY VÝTVARNÉHO SALÓNU ZPMP 2012

Cena jednotlivca za stvárnenie vypísanej témy Najkrajšie miesto na svete

ERNEST BADŽO: V našej dedine
Spojená škola internátna Ždaňa

Kolektívna cena za kolekciu prác na tému Najkrajšie miesto na svete

NEZÁBUDKA – združenie na pomoc rodinám s postihnutými deťmi, Tureň
MÁRIA KRČMÁRIKOVÁ, Rozkvitnutá lúka
NIKOLA KOPRIVOVÁ, Čaro prírody
TIMEA SANDOROVÁ, Jesenné listie
KATARÍNA VARGOVÁ, Prázdniny u babičky

Cena jednotlivca za kolekciu prác v kresbe a maľbe

FRANTIŠEK TÓTH, Devínska Nová Ves

Cena za kresbu a maľbu

BETKA ZELISKOVÁ, Náš kraj, Spojená škola pod Kalváriou Topoľčany
ZUZANA MARTINSKÁ, Brieždenie – Oslava Slnka, PSC IMPULZ, Bratislava
FRANTIŠEK FORRÓ, Čepiec (práca podľa predlohy) DSS ZPB Rozsutec, Bratislava
LUBOMÍRA ŠEMETKOVÁ, Ranná rozcvička, KREATÍV ZSS, Klasov
ANDREA KRÁLIKOVÁ, Srdce, ZPMP NÁDEJ, Poprad
PETER CZIEL, Konik vraný, ZPMP NÁDEJ, Poprad
KATKA SEKÁČOVÁ, Dievčatko na kopečku s kozičkou, DSS prof. K. MATULAYA pre deti a dospelých, Bratislava
ZUZANA HRABÁRIKOVÁ, Páv, Spojená škola Pezinok, alokované pracovisko Modra
MAGDA ZEMANOVÁ, Som motýl, DSS a ZPB ROZSUTEC, Bratislava
MIROSLAV JANKOVIČ, Prechádzka lesíkom, Lipka ZSS
MAŤO KRCHŇÁK, Chlapec s koníkom, DSS a RS ROSA, Bratislava

MELITA SZORADOVÁ, Rozprávkové Vianoce, DD a DSS SÉNUIM, Stredisko Prameň, Banská Bystrica

BOHUMÍRA DOTKOVÁ, Mačka, ŠZŠ, Martin

MIKLÓS CZÓKA, Moja vysnívaná krajina, Reedukačné centrum Veľké Leváre, Veľké Leváre
MARTIN GRŮŇ, Bratislavský hrad, Bratislava

VÍT GEMZA, Dvojčatá, DSS Batizovce, Družstevná Batizovce

MILAN SANDTNER, Trilógia, hrmavica, blesk, DSS Hestia, Pezinok

KATKA JESENSKÁ, Hrušky parádnice, Martin

JANKO RAČÁK, Mój domov, Denný detský stacionár Dedeso, Hnúšťa

BARBORA MESIAČIKOVÁ, Plavba na pltiach ŠZŠ, Bytča

ERIK DUNČEK, Hniezdo na hlave, ŠZŠ pri LVÚ Poľný Kesov, Mojmirovce

PETRA VAŠKOVÁ, Kytica, DOMKO DSS, Košice

ZUZANA RANOSTAJOVÁ, Kvety v okne, ZUŠ P. M. Bohúňa, Dolný Kubín

ADAM DOVIČOVIČ, Vysnívané prázdniny Praktická škola, Pezinok

Cena za šperk

MONIKA FENESOVÁ, Ruža, šperk, Harlekýn, ZSS Topoľčany

Cena za keramiku

ONDREJ MACH, Autobusová stanica a autobus, DSS a RS Bratislava

Cena za kolekciu keramických prác

DSS a RS ROSA, Bratislava.

SÁRA MADARÁSZOVÁ, Sova,

JÁN MÓCIK, Adam a Eva s hadom a zebrou, Kráľ Dávid zabíja šípom medveďa,

Will Smith so svojím kocúrom

DOMINIK MARKOVIČ, Drak,

FRANTIŠEK HENCZ, Na lodi s mojou vychovávateľkou

Cena riaditeľa Ponitrianskeho múzea v Nitre

Najkrajšie miesto na svete, Mapa Slovenska,

KOLEKTÍV ŽIAKOV PRAKTICKEJ ŠKOLY ČERVENICA

Evanjelická spojená škola internátna, Červenica

tvorba webstránok a e-shopov
www.bam.sk

ĎAKUJEME SPOLUPRACOVNÍKOM A PARTNEROM NAŠICH PROJEKTOV

Informácie ZPMP v SR 3/2012 • Občasník • Vydalo: ZPMP v SR • Heydukova 25 • 811 08 Bratislava • IČO 00683191 • tel: 02/6381 4968, e-mail: zpmpvsr@zmpvsr.sk
Dátum vydania: 26. 9. 2012 • Ročník vydania: 19 • Redakčne spracovali: PhDr. Iveta Mišová • Mgr. Adriana Pekárová • Mgr. Martina Jarolínová • Mgr. Miroslava Vávrová
Redakčná rada: Elena Kopalová • PhDr. Iveta Mišová • Mgr. Magda Papánková • Mgr. Adriana Pekárová • Mgr. Ľubica Vyberalová
Grafická úprava: Zuzana Chmelová • Tlač: POLYGRAFICKÉ CENTRUM, www.polygrafcentrum.sk
Akékoľvek rozmnožovanie textu a fotografií len s výhradným a predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa.
Vychádza s finančnou podporou MPSVaR SR.
Objednávky zasielajte na adresu: ZPMP v SR • Heydukova 25 • 811 08 Bratislava
Registrované MK SR č. EV 629/08. Podávanie novinových zásielok povolené RP Bratislava č. j. 1591/96 – P zo dňa 10. 4. 1996.
Cena ročného predplatného je 10,- €. ISSN 1335-8197

1

Obsah

2-16

Téma

Divadlo

- Od terapie k divadlu (Adriena Pekárová)
- MEREMA, Modra (Martin Žák)
- Divadlo na hojdačke, Žilina (Michal Legiň)
- Stopy snov, DSS Prima, Bratislava (Patrícia Garajová)
- Divadlovanie (Miška a Táňa z DSS Prima)
- Sopka, DSS Hestia, Pezinok (Lenka Dubanová, Andrea Juranová)
- Divadlo z Pasáže, Banská Bystrica (Eva Ogurčáková)
- Hopi hope, Košice (Peter Kalmár)
- LEPORELO (Lenka Majerová)
- Hurá, aj my máme divadelné prázdniny! (Magda Papánková)

16-17

Nový cyklus výstav v Radničke (Adriena Pekárová)

18-19

Regióny

- Z druhého konca (Miroslava Vávrová)
- ZPMP v Trnave na rekondično-integračnom pobyte (členovia ZPMP Trnava)
- Športové leto v Bratislave (Magda Papánková)

20

Zmeny

- Ako pokračuje deinštitucionalizácia v SR (Miroslav Cangár, MPSVR SR)

21-23

Centrála informuje

- Vzdelávanie dospelých (Iveta Mišová)
- Podporované bývanie (Miroslava Petrovičová)

24

- Pomôžme našim dospelým v DSS (Elena Kopalová)
- Poďakovanie
- Objednávka

Od terapie k divadlu...

Tretie číslo Informácií sa sústreďuje na tému divadlo a herci s mentálnym postihnutím... Mohlo by sa zdať niektorým, že to je téma trochu okrajová, ktorá sa netýka veľkého počtu ľudí s mentálnym postihnutím, a nie je podstatná pre zlepšenie ich život. Ak sa však pozrieme na vec trochu s odstupom, zistíme, že za posledné desaťročie, resp. najmä v posledných pár rokoch sa veľmi rozšíril počet divadiel, súborov a skupín, ktoré sa systematicky venujú príprave divadelných predstavení. Je to dobrá správa a napovedá nielen jednoduchý záver – že divadlo je obľúbená forma zábavy, ale... najmä to, že ľudia s mentálnym postihnutím sa dokázali uplatniť v takom úžasnom a komplexnom umeleckom žánre, ako je divadlo, že je čoraz viac kreatívnych a nadšených odborníkov, ktorí sa venujú vedeniu divadelných súborov a že výsledky ich práce – divadelné predstavenia prinášajú pozoruhodné zážitky divákovi!

V našom prehľade ôsmich súborov nemôže, samozrejme chýbať *Divadlo z pasáže* z Banskej Bystrice. Divadelný súbor, ktorý pod vedením Viery Dubačovej prerážal cestu k uznaniu herca s mentálnym postihnutím ako ceneného profesionála. Po pätnástich rokoch divadlo dosiahlo vysnívaný úspech a získalo štatút stálej mestskej scény. Dnes zožína úspechy už na medzinárodnej scéne, ako sa to dočítame v článku Evy Ogurčákovej. Na jednej strane je teda profesionálna scéna s dlhoročnou históriou a na druhej súbor, ktorý vznikol len tento rok – divadlo *Hopi hope* v Košiciach. Ale aj toto nové integrované divadlo sa už pokúsilo o adaptácie podľa náročných literárnych predlôh. Na pôde domovov sociálnych služieb a iných zariadení však tiež existujú zaujímavé skupiny, ako napríklad *Sopka* v pezinskej Hestii či *Merema* v Modre. Pracujú už niekoľko rokov a majú za sebou viacero úspešných predstavení, na ktorých sa učili byť čoraz lepší. Martin Žák z Modry sprostredkoval cennú osobnú skúsenosť, ktorú môžeme považovať za príklad motivácie mnohých podobných nadšencov ako je on sám, ktorých práca s hercami s mentálnym postihnutím pohltila. So súborom *Stopy snov* z bratislavskej DSS Prima môžeme nahliadnuť priam do „kuchyne“, kde sa „varí“ divadlo – ako prebieha workshop divadlovania nám píše Patrícia Garajová aj aktívne účastníčky. Výsledky divadiel *Pozrite sa!* z Bratislavy a *Divadla na hojdačke* zo Žiliny hovoria zase o nadšení divadelníkov, pre ktorých je podstatný ohlas divákov ako dôležitá motivácia pre nové námety a ďalšie predstavenia. Napokon sa predstavuje aj jeden súbor z Českej republiky – tanečný súbor *Leporelo* z Mladej Boleslavy, ktorý využíva nielen slovo a mimiku, ale aj tanec a hudbu ako osobitný spôsob komunikácie s publikom.

Predstavili sme niekoľko súborov, v ktorých sú hlavnými aktérmi ľudia s mentálnym postihnutím – to ale určite nie sú všetky, ktoré práve v týchto chvíľach nacvičujú a chystajú nové predstavenie. Ich príbehy a výsledky práce však podávajú dostatočne presvedčivý dôkaz o tom, že divadlo je príťažlivé – pre hercov i pre divákov. Možno jeho tajomstvo je v tom, o čom hovorí Patrícia Garajová: „*Divadlo je hra, ktorá oslobodzuje... Herec sa dostáva do rôznych rolí, je kráľom, princom... na čas sa oslobodzuje a vyzlieka sa z kože svojho postihnutia. V divadle pôsobí slovo, hudba, pohyb, gesto, svetlo..., všetky tieto prvky sa spájajú a posúvajú ho k tomu, aby vyjadril to, čo je schované hlbšie v ňom.*“

Adriena Pekárová

MEREMA, Modra

Voláme sa divadlo Meremáci – Snehuláci. Sme z DSS a ZPB Merema Modra. Spolu skúšame a hráme divadlo od októbra 2009.

Moje meno je Martin Žák a som dramaterapeut v tomto krásnom zariadení len pre mužov. Keď ma v roku 2009 oslovil riaditeľ tohto zariadenia Janko Duban spolu s Miladkou Gašparecovou, či by som nechcel pracovať s chlapcami a robiť s nimi divadlo, neváhal som a išiel som sa tam pozrieť. Bolo krásne októbrové poobedie a ja som vstúpil cez bielu bránu na ich územie lásky. Obkolesili si ma a spýtali sa ma, ako sa volám. V tom momente som bol už ich a začal vznikáť krásny neopísateľný vzťah, ktorý je každým rokom silnejší a vrúcnejší. Skrátka, vstúpili do môjho srdca a brána sa zatvorila.

Svojich hercov by som nazval herci srdca. Oni nepotrebujú divadlo študovať, aby ho pochopili, ale cítia ho hlboko v srdci a preteká cez všetko, čo majú a niekedy strhne aj ich boľavú náladu. Nebránia sa ukázať svoju podstatu, kto sú. Milujem ich úprimnosť a túžbu cez divadlo si vytvárať kamarátov. Samotné predstavenie je pre nich zážitkom, na ktorý sa niekoľko týždňov tešia. Po skončení predstavenia ich to ťahá prirodzene za divákmi, aby ich mohli

spoznať, potriať im rukou a vymeniť si krásne úsmevy aj objatia. Ja osobne si túto záverečnú časť divadla veľmi užívam a som dojatý, keď vidím, že to funguje. Určite nepatria medzi štyri biele steny, ale medzi nás všetkých, tam je ich miesto.

V súčasnosti naše divadlo má asi 15 členov. Neboli tu všetci naraz, ale prichádzali postupne. Niektorí naozaj veľmi opatrne. Prirovnal by som to k divokým koňom mustangom. Spomeniem krátko príbeh môjho „srdcového“ herca Lacko. Lacko bol chlapec vo veku okolo 30 rokov. Keď som ho stretol, nevedel som, čo si mám o ňom myslieť, pretože sedával v kúte s hračkou v ruke a s tepláčikmi vyhrnutými vysoko pod ramená, nič nehovoril, len pozeral okolo seba. Asi po mesiaci, čo som s chlapcami v jedálni začal skúšať vianočné predstavenie, sa Lacko znenazdajky objavil vo dverách jedálne. Všimol som si ho a zavolať som naňho – Lacko, poď medzi nás, budeš sa s nami papierom akože guľovať. Chvíľočku váhal, ale potom prišiel, zobral papierovú guľu a hodil ju do mňa, a potom už nikdy neodišiel. Stal sa významnou súčasťou nás všetkých. Teraz po štyroch rokoch Lacko už nesesadá v kúte, ale je z neho usmiatey človek plný radosti a ak ho tak môžem nazvať, je to

divadelník ako repa. Niekedy má ešte stále tepláčky trochu vysoko, ale veď niekto ich má zas príliš nízko.

Za ten čas, čo sme spolu, vznikli predstavenia: *Vianočné čaro* – december 2009, *More* – marec 2010, *Strom* – október 2010, *Stroj času* – december 2011.

S predstaveniami sme pcestovali trochu po Slovensku. Boli sme v roku 2010 na festivale Pohoda v Trenčíne, kde sme hrali *More*. Chlapci to zvládli perfektne, a po predstavení sme sa tam na festivale zabávali a tancovali. Ľudia, čo ich z predstavenia poznali, prichádzali za nimi, ďakovali im a objímali ich. Bolo to nádherné. Niekoľkokrát sme vystupovali v Bratislave v Istropolise na stretnutí pre mladých ľudí Exit. V DK Pezinok, DK Modra, DK Viničné, hrali sme aj v Pinelovej nemocnici v Pezinku, kde to dopadlo krásne. Zúčastňujeme sa aj na súťažnej prehliadke v Senci Stretnutie s malou Táliou, kde sme dostali aj ocenenia.

Z môjho pohľadu sú to najlepší herci, ktorých môžem mať. Nikdy som od nich nepočul slová ako – to sa

nedá... mne sa nechce... nebaví ma to. Oni vnútorne chápú podstatu divadla a nikto im to nemusí vysvetľovať. Ešte som nezažil niečo negatívne, čo by ma v tejto práci odradilo. Samozrejme, chcel by som poďakovať svojim kolegynkám, čo pracujú v zariadení Merema a chodia na predstavenia s nami a pomáhajú chlapcom počas predstavenia, aby všetko fungovalo – Darinke, Katke, Lucke, Maťke a celej Mereme, pretože divadlá, čo vznikajú, sú kolektívna práca. Ďakujem vám všetkým, ste našou súčasťou!

Na záver citujem z predstavenia *More* – takto vidím svojich hercov.

„Sú ako more, ktoré skrýva veľa tajomstiev, more, ktoré pohladí, ale dokáže svojou búrkou aj ublížiť, sú ako more, ktoré prijíma všetkých ľudí takých, akí sú. Prijímame ich aj my takých, akí sú?“

Srdečne vás pozývam pozrieť sa k nám do Meremy v Modre a na divadelné predstavenie!

Martin Žák

Divadlo na hojdačke, Žilina

Divadlo na hojdačke je malé žilinské občianske združenie, poskytujúce platformu profesionálnym umelcom. Tvorbou sa zameriavame najmä na detského diváka, hráme bábkové rozprávky po celom Slovensku a občas aj ďalej. Okrajovo sa venujeme aj dramaterapeutickým formám s ľuďmi s mentálnym postihnutím či rómskej komunite. Niekoľko rokov sme pomáhali pripravovať festival Jašidielňa a minulý rok nás potešila spolupráca na projekte *Popolvár* (podporené Nadáciou Orange). Vytvorili sme skupinku šiestich ľudí, s ktorými sme pripravovali divadelné predstavenie. Zvolili sme kolektívnu tvorbu scenára s výdatným využitím improvizčných pohybových etúd a hudby.

Naši herci z Nadácie Krajina Harmónie – Janko Kerecman, Lenka Štubendeková, Jozef Zelný, Milan Hriňa, Rado Volner, Jozef Randa nie sú na divadelných doskách žiadni nováčikovia. Okrem divadelných happeningov počas Jašidielne chodievajú improvizovať na improligy, ale na javisko vychádzajú aj s improvizčným triom 3T. Premiéra projektu *Popolvár* bola v Žiline na Mariánskom námestí v rámci Festivalu tvorivosti a fantázie. Zopár repríz sme odohrali pre niektoré DSS v okolí Žiliny. Tvorba komunitného charakteru má svoje čaro, navyše keď sa herci s divákmi v DSS poznali z rôznych akcií či z Jašidielne, o to boli ohlasy na predstavenie srdečnejšie.

Za Divadlo na hojdačke na projekte *Popolvár* spolupracovali: Michal Legiň – rozprávač a režisér, Andrea Chytčáková – herečka, spolkoodinátorka, Katarína Hajduková – viedla výrobnú dielňu, spoluvytvárala kulisy s pomocou klientov z Nadácie Krajina Harmónie a Lukáš Cintula – v jeho hudobnom štúdiu sa nahrávala scénická muzika; klienti tiež dostali príležitosť naspievať piesne, ktoré počas predstavenia išli na playback. Divadelná práca ponúka príležitosť nahliadnúť do iných svetov, ktoré sú bežnému človeku uzavreté. Nezáleží, či tvorba prebieha s profesionálmi alebo amatérmi. Pokiaľ je chuť tvoriť, výsledok sa skôr či neskôr dostaví. Možnosť napredovania a rozvíjania nás posúva ďalej.

V júli Divadlo na hojdačke oslávilo tretie narodeniny, ako inak, predstavením. Hrali sme bábkovú rozprávku *Žabí kráľ* v Trenčíne. Keďže vlastné priestory na verejné hranie nemáme, ďalšie výročie oslávime niekde inde. Nedávno sme skončili turné *Žabí kráľ* po východnom Slovensku, neobišli sme ani niekoľko domovov sociálnych služieb. Spontánne reakcie tamojšieho publika nás utvrdzujú v tom, že aj keď občas do topánok tečie, pre tie úsmevy to za to stojí. Čakajú nás nové projekty, aktuálne pripravujeme *Dona Quijota*, chceme sa popasovať so Shakespeareom a keďže budúci rok má Jánošík trojsté výročie, odkedy má všetko „na háku“, pripravujeme tiež bábkové spracovanie tejto témy.

Michal Legiň

Stopy snov, DSS Prima, Bratislava

PRVÉ RANDE

(Ako sa pripraviť na rande, alebo téma pre hercov na divadelnej skúške)

ZAČÍNAME RANDENÍM

Divadelné zoskupenie Stopy snov, to sú kamoši a kamošky z DSS Prima v Bratislave. Už tretí rok si dávame rande s divadelnými múzami na Školskej ulici v Komornom divadle TICHŤO a spol. Cez letné divadelné prázdniny je to zase poriadne horúce rande pri Seneckých jazeroch.

Stretli sme sa tam aj toto leto. Skúšali sme nové predstavenie, hrali sme sa a vymýšľali témy pre divadlo, ale vlastne aj pre život (neznie to príliš vážne?). A takto vznikla aj téma RANDE.

Naši herci – chlapi – mali za úlohu napísať svoje predstavy o dievkach, a herečky – ženy – zas o chalanoch. S ich dovolením zverejňujem ich názory, možno sa nám to celkom aj zide!

Herci Kamil a Maťa:

Takže, baba by na prvom rande mala mať sukňu, môže byť dlhá, ale aj krátka. Mala by byť pekná, tá baba! Mala by byť pekne, jemne navoňkovaná, namaľovaná – nie veľmi. Namaľované oči, mihalnice, ale všetko s mierou. Polovica chalanov sa zhodla, že by mala mať obuté lodičky a druhá polovica by bola za športovú obuv. Je 21. storočie, a tak by baba mohla mať pri sebe aj prachy, to znamená, že by sa nemala nechať celý čas pozývať, ale mohla by pozvať aj ona nás (stačí na zmrzlinu). Nemusela by byť ovešaná šperkmi a korálikmi ako vianočný stromček. Rande by mohlo byť pri romantickej večeri, ale aj na hokeji. Dôležité!!! Baba musí mať pekne upravené nohy – žiadne „srnkáče“!

Polovica chalanov je za pusu na prvom rande + večer návšteva na byte.

Druhá polovica je za lámanie, dobýjanie baby, aby to nešlo hneď tak ľahko.

A nemala by fajčiť cigarety!

Herečky Maťa a Maťa:

Chalan by mal byť umytý, čistý, čisté vlasy, učesaný, mal by mať čisté zuby.

Približne navoňkovaný. V obleku a s kravatou.

Kravata by mala ladiť ku košeli. Môže byť aj ružová košeľa. A tiež napríklad šedý oblek a žltá košeľa. Mal by byť jednoducho zladený!

Nie v teplákoch.

Program na rande by mal navrhnúť chalan. Určite by nemal zavolať dievčinu do krčmy!

Mal by sa správať milo, nie drzo. Mal by byť ochotný pomáhať iným.

Nemal by byť tichý. Keby bol tichý, „tak sa nič nedozviem!“ Ale nemôže byť veľmi hlučný, lebo je neslušné húkať. Ale hlavne, nemal by na dievča kričať!

Mal by po dievčinu prísť. Dievčina by sama povedala rodičom „idem tam a tam a dovidenia!“

Na prvé rande by ju mohol pozvať do kaviarne, aby sa mohli porozprávať.

Druhé rande môže byť aj kino alebo divadlo.

Pozýva chlap.

Na prvé rande by mal priniesť aj kvety – napríklad tri červené ruže.

Veľmi sa mi tie ich názory pozdávali. Možno by ste dačo doplnili, možno zmenili, možno s niektorými vôbec nesúhlasíte. To nevadí, práve naopak, aspoň viete, koho hľadáte.

Ale ešte sa vrátim k tomu rande. Na jedno by som vás chcela pozvať všetkých. Na rande s našim malým divadelným zoskupením. Kedy? V novembri na Školskej ul. v Bratislave chystáme premiéru a deň vám určite dáme včas vedieť.

Patrícia Garajová

Za Divadelné zoskupenie Stopy snov

DIVADLOVANIE

Osoby a obsadenie:

4 augustové dni

4 divadelné múzy

Senecké jazero

Betánia

Ja-sa-ha

Ja-sa-hu

Ja-sa-he

a ďalší...

Jedno svieže augustové ráno a prímá cesta do Senca – to je začiatok divadlovania divadelníkov z Primy. Nasledovalo ubytovanie v penzióne Betánia, ktorý je celý vyzdobený zaujímavými vecičkami z chránenej dielne tohto zariadenia.

Ako vlastne také divadlovanie prebieha?

Tak najskôr sa všetci vyzlečú z ľudskej kože a oblečú si kožu divadelnú. Ale to iba „akože“, aby sa dobre cítili v tom divadelnom svete. Potom sa začnú hrať všelijaké zábavné hry, pri ktorých sa smejú, vykrikujú, naháňajú, skrývajú, spájajú do molekúl a čudujú sa svete – posielajú si energiu!

To sú už riadne rozpálení a divadlovanie pokračuje v kruhu... Ako si tak všetci sedia v tom kruhu, začnú sa rozprávať. Ale takou čudnou rečou: „Ja-sa-ha“, Ja-sa-he, Ja-sa-hu.“ A do toho tleskajú a dupocú nohami, až sa zem otriasa a „trvajú na divadle!“ Úplne najlepšie je to vtedy, keď začnú vykrikovať všetci

naraz, jeden cez druhého. Vyzerá to tam ako na tureckom trhovisku!

Ale to nie je všetko, čo naši šikovní divadelníci stvárali počas tohto letného sústredenia.

Svoje zdravie si utužovali kúpaním v jazere a dobré vzťahy v družných rozhovoroch, prechádzkami a tiež na tanečnom parkete v blízkom pohostinstve. Tam to celé roztočila Darinka svojím temperamentom. Inšpiratívna bola aj tanečná kreácia Martinky, ktorú si sama vymyslela.

Úžasné boli tiež naše poznávacie cesty do blízkeho okolia. Či už adrenalínové výjazdy s Alexom na motorke alebo romantická cesta vláčikom nočným Sencom.

Počas týchto štyroch dní, plných tvorivej spolupráce a radosti, sa nám podarilo utkať pestrofarebný základ nového divadelného predstavenia. Tento spoločne strávený čas priniesol každému z nás priestor na vyjadrenie svojho vnútorného prežívania, pocitov a nálad...

Za to všetko patrí veľká vďaka našim divadelným múzam: Paťke, Viki, Daške a Janke. Poďakovanie patrí tiež odbornému tímu Primy, všetkým rodinným príslušníkom, pracovníkom Betánia za skvelú starostlivosť a najmä našim prímam divadelníkom! :)

Nezávislé pozorovateľky: Miška a Táňa z DSS Prima

Foto: Flavia Csiky

Sopka, DSS Hestia, Pezinok

Názov súboru SOPKA vznikol len nedávno, na podnet ZPMP v SR, organizátora Dňa krivých zrkadiel 2012 v Bratislave, kde sme vystupovali. Pri príprave propagačných materiálov sa nás pýtali na názov nášho súboru, a vtedy sme si uvedomili, že žiadny nemáme. Tak si ho herci sami vybrali.

Začiatky formovania súboru boli spontánne. Korene sú vo vystúpeniach v priestoroch a záhrade nášho zariadenia, už v prvom roku jeho vzniku. Prvými vďačnými divákmi boli rodičia. A mnohí z nich ani netušili, aké umelecké nadanie sa skrýva v ich dieťati. Oficiálna premiéra prišla o rok. A nie hocikaká. Hned na veľkom javisku Kultúrneho centra v Pezinku. V r. 1993 tam DSS Hestia organizovala 1. ročník festivalu záujmovo-umeleckej činnosti detí a ľudí s mentálnym postihnutím pod názvom Pezinské javiskové všeličo (PEJAVA). Trochu iní umelci vtedy zažili svoj prvý veľký úspech, ktorý na nich zapôsobil. Bola to však hlavne zásluha pedagogičiek, z ktorých väčšina dostala základy dramatickej výchovy na Strednej pedagogickej škole v Modre a v rámci štúdia špeciálnej pedagogiky na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Po celý čas existencie súboru (viac ako 20 rokov) to boli iba spomínané odborníčky, ktoré súboru dávali a dávajú svoju predstavu. Tá musela vychádzať aj z možností, ktoré sú limitované mentálnym postihnutím a ďalšími najmä telesnými postihnutiami hercov. Vyberať si nemohli ani z veľkého počtu – kapacita DSS Hestia je 20 klientov a výmena klientov nebýva veľmi častá.

Z vystúpení Sopky:

- Na štyroch ročníkoch PEJAVA a na ďalších podujatiach v Pezinku, Bratislave a okolí (Modra, Trnava, Báhoň, Skalica).
- Integrované vystúpenia:
 - › s mažoretkami z Pedagogickej a kultúrnej akadémie v Modre,
 - › na vianočnom koncerte v Slovenskom národnom divadle v Bratislave,

- › so žiakmi zo Základnej školy v Pezinku-Orešie a Základnej umeleckej školy v Pezinku.
- Zahraničie:
 - › od r. 1995 sme opakovane reprezentovali Slovensko na festivaloch ľudí s mentálnym postihnutím v Poznani (Poľsko),
 - › od r. 1997 vystúpenia v Mladej Boleslavi (Česko). Doteraz to bolo 6x na festivale Slunce svítí všem,

- › v r. 2006 predviedli herci svoje umenie aj v Nemecku, v mestečku Markredwitz na podujatí organizovanom miestnym Lebenshilfe.

Repertoár súboru sa vždy orientoval viac na pohyb ako na hovorené slovo, väčšina našich klientov má problémy so slovným vyjadrovaním. Čítať s porozumením vie iba jedna z nich. V jednotlivých vystúpeniach sme sa zameriavali na výrazové prostriedky zdôrazňujúce pohyb. Napr. vo vystúpení *O zamrznutých kvietkoch* sme na zvýraznenie atmosféry okrem hudby použili igelit, ktorý umocňoval pocit zimy a chladu. Vo vystúpení *O Šípkovej Ruženke* a v ostatnom vystúpení *Love Story* sme zasa využili našu klientku na prečítanie sprievodného textu, aby herci na javisku mohli dotvoriť dej pohybom, resp. tancom. Všetky vystúpenia sú postavené na dokonalých kulisách a kostýmoch, bez ktorých by zanikla hĺbka myšlienky. Keďže zapájame aj ľudí s ťažším stupňom postihnutia, využívame aj jednoduché detské a moderné rytmické pesničky, ktoré sa stanú základným motívom doplneným kulisami a kostýmami. Takými vystúpeniami boli napr. *Šmolkovia*, *Waikiki*, *Mravčekoviači Hopsasa*, *zahráme sa na Šaša*. Členmi súboru SOPKA nie sú len ľudia s postihnutím, ale i zamestnanci nášho zariadenia bez ohľadu na pracovné zaradenie. Účelom ich vystúpenia nie je ich vlastná prezentácia, ale podpora hercov

najmä pri priestorovej orientácii na javisku, ktorú by vzhľadom na ich postihnutie sami nezvládli. Aj keď sme amatéri, pracujeme „profesionálnymi“ metódami – pred premiérou, nacvičujeme program veľmi intenzívne 2 – 3 mesiace (podľa náročnosti) trikrát v týždni. Pri dlhšom nácviku naši herci strácajú záujem a motiváciu. Pri opakovaných

vystúpeniach s dlhším časovým odstupom nám stačí týždeň na oživenie a zopakovanie programu. Najviac času zaberie výber repertoára – aby bol primeraný veku hercov, ich schopnostiam a možnostiam a aby sa s ním stotožnili.

S každým naštudovaným predstavením vidíme, ako nám pred očami rastú naši herci. Zvyšuje sa ich sebavedomie, ľahšie prekonávajú komunikačné bariéry s ostatnými ľuďmi. Na festivaloch si nachádzajú nových priateľov a lásky. Vystupovaním na verejnosti herci prezentujú nielen seba, ale i ostatných ľudí s postihnutím, čím pozitívne prispievajú k zmene pohľadu širokej verejnosti na túto skupinu ľudí. Po našich skúsenostiach vidíme, že vynaložená námaha klientov i zamestnancov prináša ovocie a je hnacím motorom do ďalších predstavení.

Mgr. Lenka Dubanová, Mgr. Andrea Juranová

Divadlo z Pasáže, Banská Bystrica

Divadlo z Pasáže sa v roku 2010 po vytrvalom snažení a po pätnástich rokoch boja za svoju existenciu stalo mestským divadlom. Aj vďaka tomuto kroku mohlo aj naďalej pokračovať vo svojej umeleckej a komunitnej činnosti.

V divadelnej sezóne 2011/2012 divadlo realizovalo viacero zaujímavých projektov, jeden z nich nadviazal na trojtýždňové turné po USA, ktoré sa uskutočnilo v roku 2009. V réžii Viery Dubačovej a v spolupráci s choreografom Jarom Viňarským, skladateľom Jurajom Haškom a scénografom Dušanom Krnáčom, našťudovalo neverbálnu divadelnú inscenáciu *Chránené územie*, ktorá sa zaoberala vnútornou slobodou človeka. Správu o tomto turné priniesol dokument debutujúceho režiséra Adama Hanuljaka s rovnomenným názvom *Chránené územie*. V októbri roku 2011 sa Divadlo z Pasáže opäť vrátilo do USA na pozvanie divadla Jump-Start Performance Co., aby tu spoločne našťudovali inscenáciu hry Viery Dubačovej a Milana Zvadu *Cudzinec/Stranger*. Inšpiráciou k jednotlivým scénickým obrazom boli biblické príbehy O Adamovi a Eve, Babylonská veža či Posledná večera.

Zaujímavou skúsenosťou pre členov divadla bol najmä fakt, že pracovali s umelcami z rozličných kultúr, ktorí sa realizujú v rôznych oblastiach, ako napríklad divadlo, tanec, hip hop, kabaret či performance poetry. Zvláštnosťou a obohatením bola aj prítomnosť imobilného scénografa a herca Roberta Rehma. Pohybuje sa len vďaka slamke, ktorá mu

umožňuje svojim dychom ovládať celý vozík. Robert ako postava je dôležitým významotvorným prvkom inscenácie aj napriek telesnému hendikepu.

V USA bola len jedna časť divadelného tímu, a tak sa mohlo divadlo zúčastniť na Slovensku ďalšej významnej divadelnej akcie, a to Noci divadiel. Herci Divadla z Pasáže realizovali projekt *Zážitkový pobyt* v duchu divov a retro-strihov pod režijným vedením Jána Mikuša a Jany Hanzelovej Mikušovej v spolupráci s tvorivým tímom Záhrady – centra nezávislej kultúry. Zároveň herci natočili pre Slovenskú poštu reklamný spot, ktorý propagoval produkt pošty na TA3.

Po návrate z USA sa Divadlo z Pasáže vydalo na netradičné turné. Predvianočný čas spestrilo svojimi vystúpeniami návštevníkom vybraných pôšt po celom Slovensku. Inscenáciu *Za záclonou zázrak* letí diváci uvideli v neobvyklom prostredí priamo na poštách v Košiciach, Banskej Bystrici, v Liptovskom Mikuláši, Bratislave a Trnave.

Hneď po vianočných sviatkoch divadlo začalo pracovať na novej, v poradí 19. inscenácii s názvom *Hamlet a syn*. Potulná stredoveká herecká spoločnosť cestuje svetom a predvádza rôzne antické príbehy. Jedného dňa sa k nim pripojí mladý princ Hamlet, ktorý sa rozhodne, že s nimi naskúša svoj životný príbeh. Hru s hercami Divadla z Pasáže našťudoval režisér Ján H. Mikuš v spolupráci s dramaturgičkou Janou M. Hanzelovou. Inscenácia mala v prvom rade nadväzovať na projekt vzdelávania hercov. Herci sa vzdelávali v oblasti dejín divadla, lektori im prednášali

nielen o tom, ako to vyzeralo v antickom divadle, ale ich zoznamovali aj s príbehmi, ktoré sa v tej dobe v divadle rozprávali.

Počas skúšania divadlo aj naďalej hralo predstavenia pre verejnosť. Druhá polovica sezóny bola venovaná hlavne detským divákovi, im bola určená inscenácia *Mechúrik Koščúrik*. Toto predstavenie bolo pripravené tak, aby sa mohlo uskutočniť priamo v priestoroch materských a základných škôl. Od uvedenia inscenácie sa odohrala dvadsiatka predstavení hlavne v priestoroch materských škôl. Ďalším projektom, na ktorom divadlo participovalo so Záhradou – Centrom nezávislej kultúry, bol piaty ročník Medzinárodného divadelného festivalu Arteterapia, tento rok s podtitulom freeDOM. Festival Arteterapia otvorila predpremiéra prvej autorskej hry banskobystrického Divadla v Záhrade, ktoré uviedlo multimediálnu inscenáciu *Téma Palach*. Festivalový program ďalej ponúkol napríklad inscenácie pražského Divadla Archa, talianskeho zoskupenia Compagnia Teatrale Dionisi či Compagnie En Croque z Francúzska. Momentálne majú herci Divadelné prázdniny a nabierajú sily na novú divadelnú sezónu.

Eva Ogurčáková

Hopi hope, Košice

Na Slovensku vzniklo 1. januára 2012 prvé integrované divadlo – Hopi hope. V jeho predstaveniach spoločne vystupujú mentálne hendikepovaní herci spolu so svojimi intaktnými rovesníkmi. Snahou nášho divadelného súboru je šíriť myšlienku integrácie mladých hendikepovaných umelcov do spoločnosti, zabávať divákov, prinášať umenie, inšpirovať a vychovávať verejnosť k citlivému a tolerantnému prístupu k zdravotne hendikepovaným občanom.

ŤAŽKÉ ZAČIATKY

Divadlo Hopi hope bolo budované na tradícii o. z. ArtEst, ktoré sa od roku 2005 venuje neformálnemu umeleckému vzdelávaniu hendikepovanej mládeže po ukončení školskej dochádzky. V rámci prípravy divadelných predstavení nájdu uplatnenie nielen mladí šikovní herci, ale aj hudobne nadaní a výtvarne zdatní umelci, ktorí pripravujú kostýmy a kulisy. Vďaka podpore Nadácie VÚB a počiatočnému kapitálu sme mohli za prvý polrok naštudovať niekoľko ucelených náročných hier, ktoré predstavujeme verejnosti a školám v Košiciach.

Od začiatku sme klientom, rodičom aj verejnosti vraveli, že naše divadlo nebude nacvičovať

jednoduché rozprávky, ale ideme sa pustiť do náročných tém, pretože sme dospelí a vieme pochopiť aj náročnejšiu tematiku. Prvým nacvičeným dielom nášho divadla bolo spracovanie novely M. Kukučina *Neprebudený*. „Pasovali sme sa s ním dosť dlho, premiéra nevyšla úplne podľa mojich predstáv, ale postupne sme nášho *Neprebudeného* vykryštalizovali do konečnej podoby, s ktorou sme všetci spokojní a pravidelne ju hráme,“ vraví Peter Kalmár, režisér predstavenia. V tomto predstavení hrá aj hlavnú rolu odstrkovaného dedinského blázna Ondráša, a dedinčanov, ktorí sa mu vysmieľajú pre jeho postihnutie a sny o láske, hrajú herci z o. z. ArtEst. Je to zaujímavé, naši herci mali možnosť si na vlastnej koži vyskúšať obrátenú rolu, kde nie sú cieľom, ale zdrojom výsmechu.

Prvý polrok sme predovšetkým budovali svoj repertoár tak, aby bol rôznorodý, zaujímavý a hodnotný. „Boli sme pozvaní do Budapešti na vystúpenie v rámci Svetového dňa Downovho syndrómu, pripravili sme si pre nich zrozumiteľný, tanečne hudobný performance na motívy hry Karla Čapka, s názvom *S.O.S. – R.U.R.*, v ktorom sme využili krásne kostýmy, silný rytmus a ekologické posolstvo,“ hovorí Lívia Kalmárová, riaditeľka ArtEstu a režisérka predstavenia. Silný tragický príbeh na motívy novely J. Steinbecka *O myšiach a ľuďoch* pripravila režisérka Zuzana

Dovičáková. Ide zatiaľ o umelecky najhodnotnejšie dielo, ktorým dokazujeme, že nie sme hocijakí ochotníci, ale vieme podať skvelé výkony. „V našom podaní známej Steinbeckovej novely sme sa sústredili na nevšedný vzťah hlavných protagonistov Lennieho (hrá ho David Hajnal, DS) a Georga (Peter Kalmár). Dávid ako Lennie nás aj divákov prekvapil svojou prirodzenosťou, dôveryhodnosťou a spontánnou improvizáciou, ktorá dokonale zapadala do konceptu celej inscenácie. Aj napriek svojmu hendikepu dokonale zapadol a stal sa rovnocenným členom talentovaného tímu, s ktorým bola veľká radosť pracovať,“ hovorí režisérka Zuzana Dovičáková. V našej činnosti chcem pokračovať aj naďalej. Spojili sme sa aj s neziskovou organizáciou LUX, pre ktorú vedieme divadelný krúžok a kde sme naštudovali a odpremiérovali rozprávkové predstavenie *Skaza Akadémie šantenia a hier profesora Machuľku*. V tomto divadelnom krúžku nám rastú nové herecké a spevácke osobnosti, veľmi sa tešíme na spoluprácu s nimi.

CHCEME HRAŤ

Aj keď sme spočiatku počítali s dvoma predstaveniami mesačne, už teraz môžeme povedať, že to tak určite nebude. Bude ich oveľa viac. Predstavenia hráme vo svojej réžii, aj ako hostia v rámci kultúrnych akcií

a podujatí. Chceme hrať čoraz viac. Pripravujeme aj rozprávky, ktoré sme spočiatku odmietali, lebo chceme hrať aj pre deti. Pripravujeme komédie, lebo naše divadlo chce ľudí zabávať. Chceme hrať po celom Slovensku, chceme robiť zájazdové hranie, máme stále veľa pozitívnej energie, chuť tvoriť, robiť. Naši herci dávajú svojim divákovi kopec pozitívnej energie, majú jej fakt na rozdávanie. Pri nich si uvedomíme, že problémy, ktoré máme, sú akosi vykonštruované a malicherné.

Mgr. Peter Kalmár

LEPORELO, Mladá Boleslav

Tanečný súbor Leporelo vznikol pôvodne ako krúžok Centra 83 v Mladej Boleslave. V súčasnosti pôsobí pod občianskym združením Spoločnosť pro podporu lidí s mentálním postižením SPMP. Všetci jeho členovia sú ľudia s mentálnym hendikepom, pre ktorých je divadlo, hudba a predovšetkým tanec najprirodzenejšou formou komunikácie. Deti dokážu spoločne so svojimi pedagógmi stvárať pohybom príbehy, ktoré poznajú z knížiek či filmov. Súbor vystupuje po celej republike i v zahraničí a je jedným z hlavných protagonistov veľkého umeleckého festivalu pre ľudí s mentálnym postihnutím v Mladej Boleslave s názvom *Slunce svítí všem*. V roku 2010 súbor pripravil pre verejnosť predstavenie *Poskládané příběhy v pohybu*, ktoré umožnilo ľuďom s mentálnym hendikepom umeleckú seba-realizáciu, pocit vlastnej tvorby a v neposlednom rade zážitok slávy medzi ľuďmi bez postihnutia. Predstavenie ukázalo zdravým ľuďom, že ľudia s hendikepom sú v tvorbe a prežívaní úplne rovnocenní s ostatnými a v spoločnosti majú svoje miesto. Otvorilo im nové možnosti spoločenskej integrácie a zároveň prispelo k ďalšiemu vzdelávaniu detí a študentov. Na javisku ožili známe príbehy

o nezbednom Pinocchioví, Vodníkovi z Erbenovej Kytice aj o biblickom Stvorení sveta... Poskladané príbehy sa hrali do roku 2011. Po veľkom úspechu nasledoval ďalší projekt s názvom *Pojďme si povídat – beze slov povídat...* Opäť sa snaží priblížiť deťom svet ľudí s postihnutím ako v minulom projekte, ale teraz – ako už názov napovedá – so zameraním na nepočujúcich. V predstavení môžete vidieť okrem iného rozprávku O Smolíčkovi alebo Šípkovú Ruženku. Účinkujú v ňom Václav Zahrádka, Jiří Hubáček, Lenka Ortová, Václav Dufek, Kateřina Dostálová, Vladimír Srb, Lucie Kalousová, Dušan Polach, Jakub Třešňák, Diana Batalová a Miloš Červenka. Realizačný tím vedie umelecká vedúca Dana Švejdarová. Výrazne kladné ohlasy širokej verejnosti na činnosť súboru Leporelo sú pre všetkých členov súboru silnou motiváciou do ďalšej činnosti. Vidíme, že naša práca má zmysel. Svojím osobitým spôsobom ukazuje verejnosti, že aj ľudia s hendikepom sú schopní žiť svoj život plodne a prinášať druhým radosť.

Lenka Majerová

Hurá, aj my máme divadelné prázdniny!

Neuveriteľné, ale aj naše divadielko POZRITE SA!, má prázdniny. Máme za sebou niekoľko rokov existencie a niektoré členky a členovia sa vymenili, ale „fantóm“ divadla ostáva.

S myšlienkou založiť dramatický súbor prišla po prvýkrát Zuzana Mišová-Kolláriková a v spolupráci s Petrom Fudalym ju aj uviedla do života. Potom odišla na materskú dovolenku a štafetu prevzal profesor Ladislav Neshyba na Cirkevnom konzervatóriu v Petržalke. Tam divadielku poskytli priestor, asistentkou bola Lucka Radovičová. Prišiel však rok 2011, pán profesor mal zmenený rozvrh a už mu neostal čas na naše divadielko. Prevzala som štafetu a asistentku mi úspešne robila Zuzana Kuchárová z Kampina. V tej etape základ súboru tvorili Milan, Katka, Barbora a Maroš z Kampina. Všetci so záujmom a talentom prispeli k úspešným predvianočným a vianočným vystúpeniam na verejnosti. V letnom semestri sa vymenila asistentka. Prišla Ludka Sabová. Pripravovali sme sa usilovne a posilou bol nový člen Mirko. Iniciatívou nešetril a vďaka nemu sme začali navštevovať aj muzikály na Novej scéne, aby sme zbierali inšpiráciu na naše predstavenia. Záver sezóny bol Deň krivých zrkadiel na Hviezdoslavovom námestí, kde sme predviedli naše umenie a zožali sme primeraný úspech. Na konci júna sme si spravili milé posedenie v cukrárni a zažalali sme si pekné divadelné prázdniny ako profesionálne herečky a herci. Tešíme sa, že na jeseň, oddýchnutí prideme s novými nápadmi a spoločne budeme „stavať“ scenár. Dúfam, že sa objavia aj nové tváre.

Magdaléna Papánková

farby života

Nový cyklus výstav v Radničke – chránené dielne sa predstavujú

Radnička sa po svojom opätovnom otvorení v máji t. r. opäť stáva obľúbenou kaviarňou, kde sa stretávajú Bratislavčania, ale ľahko ju nájdú aj turisti z cudziny. Radnička je chránená dielňa a jej čašníci už presvedčili mnohých o schopnostiach ľudí s postihnutím. Toto príjemné miesto v centre Bratislavy dáva však výstavami príležitosť aj iným dielňam, aby na seba upozornili a ukázali, akým spôsobom sa ľudia s mentálnym postihnutím integrujú do spoločnosti – prácou v chránených dielňach. Výsledkom tejto práce sú zaujímavé produkty, ktoré návštevník nájde v priestoroch Radničky v podobe výstavy spojenej s predajom.

Výstavy sú šancou pre verejnosť nielen spoznať zručnosť a kvalitu, ktorá v dielňach vzniká, ale aj dať najavo svoju podporu kúpou výrobkov. Dielne sa však nemôžu spoliehať na to, že ľudia kúpia čokoľvek, aby prejavili svoj záujem. Je to výzva pre dielne, aby sa predstavili produktmi profesionálne vymyslenými aj vytvorenými. Prečo je dôležité posilňovať správu pre verejnosť o dôležitosti chránených dielní, hovorí riaditeľka Agentúry podporovaného zamestnávania, zriaďovateľa Radničky, PhDr. Viera Záhorcová:

„Chránené dielne vznikali na Slovensku pred viac ako 15 rokmi a odvtedy prešli rôznymi etapami. Dnes už takmer nenájdeme formu segregovanej chránenej dielne, kde by pracovali iba ľudia so zdravotným postihnutím vo väčšom počte dvadsiati, či tridsiati. Dnes sa kladie dôraz na prvok integrácie, začlenenie medzi bežnú populáciu. Obdobie presadzovania práce a zamestnania na otvorenom trhu práce prinieslo na chvíľu veľa diskusií o tom, či chránená dielňa je, alebo nie je tým miestom, kde sa môže začleniť osoba so zdravotným postihnutím formou pracovného procesu. Mnohé európske hnutia dodnes veľmi razantne obhajujú právo na zamestnanie ZPO na otvorenom trhu práce, v bežných podmienkach pracovného trhu, kde je šanca pre súťaživosť, sociálne začlenenie, budovanie bežných vzťahov

v bežnej komunite, a chránenú prácu považujú za prekonanú. O to viac dnes chápeme, a nielen my, chránenú dielňu ako pracovný priestor, kde môže ZPO naštartovať svoje pracovné aktivity, kde môže dostať aj rôznu kombináciu terapeutických programov / režimovú terapiu, tréning asertivity po dlhodobej nezamestnanosti, ale aj možnosť vyskúšať si rôzne pracovné aktivity v rámci profilovania kariérneho poradenstva a kariéry klienta či zamestnanca. Práve pre ľudí s mentálnym postihnutím alebo duševným ochorením môže byť chránená dielňa medzistanicou, prípravou pre vstup na otvorený trh práce. Preto tiež kladíme dôraz na zmysluplnosť produkcie, lepšie povedané na charakter výroby, produktov či služieb. Zmysluplnosť, predajnosť, estetika, kritériá užitočnosti či umeleckej hodnoty v spolupráci s dizajnérmi, marketingovými odborníkmi, manažérmi chránených dielní, ergoterapeutmi a sociálnymi pracovníkmi je potom plánovanou samozrejmosťou. Navyše nás k týmto úvahám vedie potreba nášho klienta/zamestnanca, ktorý chce pracovať v chránenej dielni za mzdu, mať príjem. Je preto logické, že sa snažíme skvalitňovať procesy práce na kvalite podnikateľských zámerov chránených dielní a ich produkcie.“

Prvou dielňou, ktorá dostala možnosť predstaviť svoje výrobky, bola Inklúzia, podporný kruh, z bratislavskej Dúbravky. Výstava s názvom *Vianočná hviezda* priniesla do priestorov Radničky farebnosť a hravosť v rôznych podobách, ale všetko z papiera. Obyčajný papier nám v bežnom živote slúži nenápadným spôsobom. Zvyčajne si všimneme jeho parádnejšie

varianty, keď potrebujeme zabalit darčeky, alebo keď rozbalujeme tie, ktoré sme dostali. Pre chránené dielne je to však výborný a dostupný materiál – nielen na kreslenie a maľovanie, ale aj na výrobu rozmanitých výrobkov. Dokonca už dávnejšie ocenili aj hodnotu odpadového novinového papiera, keď pred časom začali z neho pliesť zaujímavé košíky. V dielni Inklúzia preskúmali nové možnosti farebného papiera pod profesionálnym vedením dizajnérky Kataríny Schlöglovej a v spolupráci s výtvarníčkou Annou Stankovou vznikol „papierový program“ – kolekcia dekoratívnych a užitočných výrobkov na rôzne použitie. Výsledky niekoľkomesačnej práce overili na výstave Vták ohnivák a vianočná hviezda, kde si návštevníci mohli kúpiť rôzne varianty darčkových obalov – vrecúška, škatuľky, ale aj papierovú bižutériu, dekorácie do interiéru a dokonca aj zarámované obrázky z prúžkov farebného papiera.

Druhou výstavou bola prehliadka produktov DSS a chránenej dielne Prima z bratislavskej Trnávky pod názvom *Srdiečka z Primy*. Na rozdiel od krátkej histórie Inklúzie má Prima od roku 1997 už mnohoročné skúsenosti a jej výrobky sa už predstavili na mnohých predajných aj výstavných podujatiach. Prima ťaží zo svojich dlhoročných skúseností, ale vďaka schopnému tímu profesionálov, ako sú Martina Jakubcová Táňa Čierniková, Alex Slamka a Renáta Broczká sa v Prime stále snažia o nové veci, posúvajú nápaditosť a dizajnérsku tvorivosť, skúšajú nové techniky a ciberia zručnosť klientov. Prima predstavila niektoré svoje už tradičné výrobky z textilu – ale aj novinky. V ponuke dielne je mnoho zaujímavých užitočných predmetov, ako sú tašky, ruksaky, vankúše, kuchynské chňapky, koberce, prestierania, ale aj dekoratívne ozdoby do interiéru, textilná a plastická bižutéria. Výrobky z Primy zaujmú profesionalitou spracovania, vtipným nápadom a autentickou výtvarnou stopou svojich tvorcov.

Cieľom cyklu výstav, ktoré kurátorsky pripravuje Adriana Pekárová, je predstaviť rozmanitosť a širokú škálu možností uplatnenia ľudí s postihnutím v chránených dielňach, ale aj povzbudiť všetkých, ktorí takéto dielne vedú, alebo o ich zriadení uvažujú.

Adriana Pekárová

regióny

Z druhého konca

Na poslednej tímovej schôdzke, večer pred koncom letného rekondično-integračného pobytu ZPMP 2012, sa väčšina asistentov zhodla na jednom – tento zážitok bol pre nich nesmierne obohacujúci. Mnohí z nich, stojac pred týždňom prvýkrát zoči-voči človeku s mentálnym postihnutím, na konci priznali, že všetko to, čoho sa na začiatku báli, sa rozplynulo v srdečnosti a vďaka účastníkov. No povedzte, existuje vari ľahší spôsob integrácie dvoch svetov, než sú spoločné pozitívne zážitky?

V predchádzajúcom čísle Informácií (1-2/2012) vysvetľovala naša riaditeľka Iveta Mišová dôvody, pre ktoré RC ZPMP každý rok organizuje letné pobyty pre dospelých ľudí s mentálnym postihnutím. Okrem iného spomenula, že „...zmysel je aj to, že sa na ňom zúčastňujú vždy noví a noví študenti, vekovo bližší sebaobhajcom. Je to mládež, ktorá bude zodpovedná za to, ako bude naša spoločnosť vyzerat o pár rokov. Ak dnes dostávajú šancu a príležitosť spoznať rovesníkov s mentálnym postihnutím, verte, nie je nič lepšie na svete, ako zničiť predsudky, ktoré do nich možno kedysi niekto vstúpil.“ Keď som v ten posledný večer sedela v kruhu s tímom devätnástich nadšených mladých ľudí, spomenula som si na jej slová. A predstavovala si, ako sa vrátia na ďalší deň domov, a to nadšenie zo stretnutia, zo spoznania ľudí s mentálnym postihnutím, si vezmú so sebou. A bude sa šíriť medzi ďalších ľudí...

Mohlo by sa zdať, že začínam od konca. Že v článku o rekondično-integračnom pobyte pre dospelých ľudí s mentálnym postihnutím by som mala písať najmä o nich. No my všetci predsa veľmi dobre vieme, ako veľa si z toho odnášajú „naši“. Dovolila som si preto začať tou druhou polovicou účastníkov. Tou, ktorá dala tento rok pobytu dušu, srdce a energiu. Tou, ktorej tvorivosť premenila jeden obyčajný týždeň v roku na nezabudnuteľné spomienky. Lebo aj pre ňu organizujeme tento pobyt. A málokedy o tom vravíme. Tento rok sme pobyt zorganizovali v termíne 12. – 19. 8 v krásnom penzióne RAMI v Oščadnici. Nemohli sme sa sťažovať – priestranné izby, spoločenská miestnosť a biliard zadarmo. No ani komfortne vybavený interiér nás nedokázal udržať vo vnútri. Vždy, keď bola možnosť, vybehli sme za penzión zahrať si futbal, zasúťažiť v olympijských hrách či opieť si špekáčiky

na ohni a zaspievať si s gitarou. Za zážitkami sme však vyrážali aj ďalej, než len za penzión. Navštívili sme Žilinu, skanzen v Novej Bystrici, previezli sme sa vláčikom vo Vychylovke. Občas, keď nás počasie zahnilo dovnútra, sme tvorili, maľovali a písali. Večer sme sa hrali, predvádzali svoje talenty, či len tak veselo tancovali do rytmu hudby. Nechýbal ani tradičný a obľúbený karneval či hľadanie pokladu (ktorý nám tento rok ukradli piráti). Ja mám však na pobyte najradšej všetko to klábosenie okolo. Rozhovory, ktoré zahrejú dušu a občas aj dobre prevetrajú bránicu. Nemala som na ne síce veľa času, ale tešilo ma sledovať, že účastníci si ich užívajú do sýtosti. Keď sme sa posledný večer lúčili, v miestnosti zaplnenej karnevalovými maskami od výmyslu sveta, bolo cítiť radosť z prežitého i dojatie nad tým, že to končí. To ma opäť utvrdilo v mojom hlbokom presvedčení, že pobyty majú zmysel. A napriek všetkým prekážkam, energia, ktorú do nich vkladáme, sa nám vždy niekoľkonásobne vráti. A ak som začínala tento článok tak trochu naopak, rovnako chcem i skončiť. Chcem sa, samozrejme, poďakovať všetkým, ktorí prispeli k tomu, že pobyt 2012 bol a bol skvelý – počnúc mojimi kolegyňami až po samotných účastníkov. Chcela by som sa však poďakovať aj tým, ktorých tento ročník pobytu obišiel (pre obmedzenú kapacitu), no nezanevrelí na nás, ani nám nevynadali. Ďakujem vám, že chápete, že robíme všetko, čo môžeme, najlepšie ako vieme.

Mgr. Miroslava Vávrová
RC ZPMP v SR

Rekondično-integračný pobyt sme zrealizovali vďaka finančnej podpore Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Ďakujeme!

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ZPMP v Trnave na rekondično-integračnom pobyte

V dňoch 27. 7. – 4. 8. 2012 sa členovia trnavského Združenia na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím zúčastnili rekondično-integračného pobytu v Taliansku v známom letovisku Lido di Jesolo neďaleko Benátok. Naši mladí ľudia, alebo ako my, rodinní príslušníci hovoríme, naše deti, si užívali nádhernú piesočnú pláž s pozvoľným vstupom do mora a vyšantili sa v slnkom vyhriatej priehľadnej čistej vode. Väčšina účastníkov navštívila toto miesto už tretíkrát. Týždeň plný pohody ubehol veľmi rýchlo, o to dlhšie naň však budú naše deti spomínať a radosť sa zo spoločných zážitkov a fotografií.

Rekondično-integračné pobyty sa uskutočňujú od roku 2004 so zámerom spoznávania inej fauny a flóry, ako je v našom regióne. Pobyt hlavne slúži ako zdravotná pomoc, nakoľko klimatické podmienky pomáhajú podporiť imunitný systém našich detí a zlepšuje sa ich zdravotný stav.

Príprava RIP je na čas náročná, preto organizátorom výboru ZPMP Trnava, hlavne p. Zemkovi za tie roky patrí veľká vďaka.

RIP sú sčasti financované z projektov TTSK a Mesta Trnava a príspevkov tých daňovníkov, ktorí boli ochotní poukázať 2 % zaplatením dane nášmu ZPMP. Touto cestou sa im chceme srdečne poďakovať.

členovia ZPMP Trnava

regióny

Športové leto v Bratislave

Budovy, v ktorých sídli DSS Rosa sú zaregistrované ako technická pamiatka. O tom som sa dozvedela len nedávno. O to viac som sa potešila, keď ma Elenka Srnánková požiadala, aby som sa venovala letnej činnosti s mladými ľuďmi s mentálnym postihnutím a práve v tomto pamiatkovom objekte. Prežili sme v družnej a pohodovej atmosfére krásny týždeň. Stretávali sme sa každé ráno pred Grassalkovichovým palácom a cestovali spoločne trolejbusom 212 na Patrónku. Keď si teraz prezerám fotky, už je to minulosť, ale elán a nadšenie žiaria aj z obrázkov. Aj naše tváre prezrádzajú spokojnosť. Niekoľko by mohol namietnuť, že tráviť leto v meste je nuda, ale my sme si vždy po vzájomnej dohode vymysleli výlet, ktorý nás všetkých niečím obohatil. Počasie nám prišlo, a tak sme mohli veľa času tráviť vonku. Aj keď pršalo, užili sme si rozľahlosť areálu a Dominika nám spravila plnohodnotnú vlastivednú vychádzku po všetkých zákutiach. Vôbec som nevedela, že sa tam nachádzajú ovečky a koza a tečie odhalená krásavica Vydrica. Robko s Aničkou sa vytrvalo a spoľahlivo hrávali s loptou za každého počasia, okolností a možností. Braňo s Taničkou a Peter s Evičkou tvorili páry a využívali všetky voľné chvíle na partnerské rozhovory. Stravovať sme sa chodili do susednej akadémie vied. Služby sme si vždy zadeli a snažili sme sa ich aj dodržať. Strava bola pestrá a chutná. Personál nám doprial a bol k nám ohľaduplný. Okolie nás akceptovalo a správalo sa k nám integratívne, integrujúco.

Zlatým klincom týždňa bol výlet loďou na Devín. Tam sme si však nenašli žiadnu piknikovú lúku. Museli sme kus odšliapať po cyklistickom chodníku, a tiež sme zistili, že chodci sú utláčaná menšina. Ako sa to v poslednom čase píše často aj v médiách. Druhý týždeň som sa už pripravovala na pobyt v Dunajskej Strede so ZPMP Bratislava IV, tak som karneval a hippoterapiu nezažila. Z ústneho podania však viem, že všetko bolo super.

Opäť som spoznala nové veci aj nových ľudí. Všetko bolo zaujímavé. Budova, v ktorej sme mali centrum diania, je starožitné divadlo s javiskom a oponou na ručné ovládanie. Objavil to Braňo a rád nám to všetkým predviedol. Teším sa, že športové leto dopadlo k všeobecnej spokojnosti a dodalo nám všetkým síl do zvyšku horúceho leta.

Magda Papánková

zmeny

Ako pokračuje deinštitucionalizácia v SR

V čísle 3-4/2011 sme vás informovali o zámeroch SR v oblasti deinštitucionalizácie. Kam sme sa odvtedy v tomto procese na Slovensku posunuli? Vláda Slovenskej republiky dňa 30. novembra 2011 schválila Stratégiu deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike (ďalej len Stratégia DI). Stratégia DI je v súlade s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, osobitne s článkom č. 19 – Nezávislý život a začlenenie do spoločnosti. Deinštitucionalizácia je jedným z hlavných prostriedkov naplňania Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ale aj postupnej inklúzie všetkých občanov do spoločnosti. Hlavným zámerom a cieľom Stratégie DI v Slovenskej republike je vytvorenie a zabezpečenie podmienok na nezávislý a slobodný život všetkých občanov, odkázaných na pomoc spoločnosti, v prirodzenom sociálnom prostredí komunity, a to prostredníctvom komplexu kvalitných alternatívnych služieb vo verejnom záujme, ktoré im umožnia slobodný a nezávislý spôsob života s podporou komunity, odborníkov, členov rodiny, dobrovoľníkov. Zabezpečí sa to prechodom z prevažne inštitucionálneho spôsobu poskytovania sociálnych služieb na komunitnú starostlivosť a rozširovaním alternatívnych možností uspokojovania potrieb detí, ktoré boli odňaté zo starostlivosti rodičov. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR 14. decembra 2011 schválilo Národný akčný plán prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2012 – 2015, ktorý obsahuje presné kroky pre naštartovanie deinštitucionalizácie v SR. Sú zhrnuté v Národnom projekte podpory procesu deinštitucionalizácie a transformácie systému sociálnych služieb (NP DI), ktorý bude hrať zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu a ďalších investičných zdrojov v rámci Regionálneho operačného programu. Dňa 7. marca 2012 bol pri MPSVR SR zriadený Výbor expertov pre deinštitucionalizáciu, ktorý je poradným orgánom ministra práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Výbor expertov pre

deinštitucionalizáciu má medzirezortný charakter a sú v ňom zastúpení všetci kľúčoví partneri v systéme sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti, vrátane zástupcov národných organizácií osôb so zdravotným postihnutím a seniorov, a tiež zástupcu Európskej expertnej skupiny pre deinštitucionalizáciu (EEG). Hlavnou úlohou výboru expertov je monitorovanie, hodnotenie a koordinácia procesov deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti a navrhovanie zmien a opatrení na podporu deinštitucionalizácie. MPSVR SR, Centrum vzdelávania MPSVR SR a verejnou súťažou vybratí partneri pripravujú Národný projekt podpory deinštitucionalizácie a transformácie systému sociálnych služieb (ďalej NP DI). Jeho cieľom je pilotne overiť postupy premeny inštitucionálnej starostlivosti u obyvateľov vybraných zariadení sociálnych služieb na komplex podporných verejných služieb komunitného charakteru, podľa ich individuálnych potrieb, so zohľadnením potrieb ostatných odkázaných obyvateľov územia, v ktorom bude deinštitucionalizácia prebiehať. Súčasťou NP DI je príprava manažmentu zariadení sociálnych služieb, zamestnancov zariadení a ich obyvateľov v oblasti individuálnej podpory, prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť, zamestnávania, univerzálneho dizajnu a iných, pod vedením odborníkov z týchto oblastí. NP DI sa bude realizovať v rámci celej Slovenskej republiky a financovať zo zdrojov ESF, a následne sa napojí na realizáciu investičných opatrení z Regionálneho operačného programu. V rámci pilotnej fázy deinštitucionalizácie v rokoch 2012 – 2015 plánuje NP DI uskutočniť prípravu na deinštitucionalizáciu 16 zariadení sociálnych služieb v rámci celej Slovenskej republiky a transformovať osem zariadení z inštitucionálnej formy na komunitnú formu poskytovania sociálnych služieb. V súčasnosti sa projekt nachádza v pripomienkovom konaní a jeho predpokladaný začiatok je na jeseň 2012.

PhDr. Miroslav Cangár, MPSVR SR

VZDELÁVANIE DOSPELÝCH

S príchodom jesene začínajú v Republikovej centrále nové vzdelávacie aktivity. Vzdelávanie dospelých ľudí je jednou zo strategických priorit, na ktoré sa ZPMP v SR zameralo. K tradičným aktivitám pribudnú aj úplne nové kurzy, tréningy, sociálna rehabilitácia. Otvárame nové príležitosti pre mladých ľudí, ktorí navštevujú Praktické školy, odborné učilišťa alebo sú ich absolventmi a majú chuť ďalej rozvíjať svoj potenciál, životné zručnosti či vedomosti. Nezabudli sme však ani na tých, ktorí chodia na centrálu pravidelne už viac rokov či už v rámci špecializovaného poradenstva do „svojich skupín“ alebo v rámci kultúrnych aktivít. Novinkou budú aj sociálne rehabilitačné stretnutia pre seniorov s mentálnym postihnutím (+45 rokov veku). V rámci spolupráce so zariadeniami sociálnych služieb pripravujeme vzdelávací kurz zameraný na ľudské práva. Vzdelávanie a sociálnu rehabilitáciu podporujú Blokový grant pre MVO v rámci švajčiarsko slovenskej spolupráce, Nadácia Tatrabanka, Nadácia pre deti Slovenska.

DAJME ŠANCU VZDELÁVAŤ SA MLADÝM ĽUĐOM S MENTÁLNYM POSTIHNUŤÍM

Tak sme nazvali projekt, ktorý beží od júla 2012 a je podporený Nadáciou pre deti Slovenska, z Fondu Hodina deťom, ako aj z prostriedkov ZPMP v SR. Zameriava sa na riešenie problematiky vzdelávania mladých dospelých ľudí s mentálnym postihnutím. ZPMP v SR v rámci projektu zrealizuje program, ktorého hlavným

cieľom bude rozvoj sociálnych a životných zručností a získanie nových vedomostí. Časť projektu nadväzuje na projekt *Sebaobhajovanie je pre nás šancou* z roku 2007 – 2008, v rámci ktorého sme realizovali stretnutia sebaobhajcov. Postupne sme získali odbornú prax a zaoberali sme sa aj teoretickými otázkami, čo vyústilo do akreditovania kurzov na MŠVVŠ SR. Projekt, ktorý realizujeme teraz, je však širší, ponuka kurzov ušitých na mieru tejto skupine bude zameraná aj na vzdelávanie v oblasti cudzích jazykov a počítačovej gramotnosti a praktický tréning zručností v teréne so zapojením dobrovoľníkov. V súčasnosti prebieha tvorba obsahov nových kurzov.

SVOJE PRÁVA CHCEM POZNAŤ, OBHAJOVAŤ A PRESADZOVAŤ

Nadácia Tatra banky v rámci zamestnaneckého programu Dobré srdce, v spolupráci s pani Zuzanou Tillingerovou podporila projekt, ktorého zámerom je presadzovanie, podpora a ochrana práv ľudí s mentálnym postihnutím. Aktivity projektu sú zamerané na vzdelávanie a ich prípravu tak, aby svoje práva poznali, vedeli obhajovať a poznali aj spôsoby a metódy, ako ich uplatňovať v praxi. Obsah projektu je koncipovaný predovšetkým v súlade s Článkom 12 Rovnosť pred zákonom Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Druhú časť projektu tvorí odborná pomoc rodičom, ktorí zohrávajú dôležitú a aktívnu rolu pri

centrála informuje

presadzovaní ľudských práv svojich detí. Projekt začal v júni a skončí v novembri.

CESTY K SAMOSTATNOSTI

Pod týmto názvom sa skrýva nový projekt, ktorého cieľom je podpora samostatného života ľudí s mentálnym postihnutím. Jednou z hlavných aktivít bude vytvorenie Centra prípravy ľudí s mentálnym postihnutím na samostatný život, vznik, príprava a samostatná realizácia rôznych vzdelávacích kurzov a tréningov. Významnou aktivitou bude vyškolenie odborníkov na prácu a vzdelávanie dospelých ľudí s mentálnym postihnutím, ktorí budú z Bratislavského, Trnavského, Banskobystrického a Prešovského kraja. Počítame s medziregionálnou spoluprácou s perspektívou rozšírenia do ďalších regiónov. Veľmi dôležitou aktivitou projektu bude práca so seniormi s mentálnym postihnutím. Program sociálnej rehabilitácie bude pilotne overovaný v Bratislavskom samosprávnom kraji a následne diseminovaný do ďalších regiónov. Na projekte sa finančne spolupodieľajú Švajčiarska konfederácia a Slovenská republika, časť projektu financuje ZPMP v SR.

centrála informuje

INTEGRÁCIA SENIOROV S MENTÁLNYM POSTIHNU-TÍM V KOMUNITE

Projekt, podporený z fondu GlaxoSmithKline pomôže pri vytvorení a realizácii vyššie spomínaného špecifického sociálno-rehabilitačného programu pre seniorov s mentálnym postihnutím. Našou víziou je, aby účastníci tohto programu čo najdlhšie zotrvali v aktívnom živote a udržiavali si zručnosti potrebné pre samostatný život v komunite.

KAMPAŇ NECHCEM, ALE MUSÍM! POKRAČUJE...

KAMPAŇ, ktorou chceme presvedčiť verejnosť, že aj ľudia s mentálnym postihnutím majú právo rozhodovať o svojom živote, pokračuje. Počas leta bežala najmä cez sociálne siete, avšak zároveň sme robili nové plány a pripravili zopár prekvapení na jeseň. Dôležitá informácia je, že nám pribudol nový významný partner kampane, ktorým je Bratislavský samosprávny kraj. O nových aktivitách kampane budeme informovať v ďalšom čísle časopisu. Dôležitá informácia je, že i po zmene vlády Ministerstvo spravodlivosti SR pokračuje v rekodifikácii Občianskeho zákonníka a reforma opatrovníctva uzrie svetlo sveta. Ak sa pýtate kedy, malo by to byť do dvoch rokov. Vzhľadom na

dôležitosť pripravovaných zmien je potrebný dlhší čas. Čo sa nám v lete nepodarilo je, že miestne ZPMP sa nepridali k našej výzve za šírenie myšlienok kampane a aktívne zapojenie sa. Predpokladáme, že to spôsobil čas dovoleniek. Snáď jeseň bude bohatšia na spoluprácu i v tejto oblasti. Dôležité je, aby Slovenská republika urobila vhodné opatrenia na zabezpečenie prístupu k potrebnej podpore ľuďom s mentálnym postihnutím pri uplatňovaní ich spôsobilosti na právne úkony. Na zmeny v myslení spoločnosti však potrebujeme počuť hlasy zdola, hlasy rodičov a príbuzných, ktorí chcú podporovať svoje dospelé dcéry a synov, ale nechcú za nich robiť všetko. Každý občas potrebujeme podporu. Nie opateru! Viac na www.nechcemalemusim.sk.

VEREJNÁ FINANČNÁ ZBIERKA

Od 1. 6. 2012 do 31. 12. 2012 prebieha verejná finančná zbierka, povolená Ministerstvom vnútra SR č. MV-SVS-OVVS3-2012/013496 zo dňa 30. mája 2012. Číslo účtu verejnej zbierky: 2044883553/0200 VÚB Bratislava. Výťažok zbierky bude použitý na sociálnu rehabilitáciu, vzdelávanie a podporu voľno časových aktivít pre ľudí s mentálnym postihnutím. Do uzávierky sa vyzbieralo 910,- €. Ďakujeme všetkým anonymným darcom, ktorí prispeli na uvedené aktivity, priebežne budeme informovať, ako boli financie použité.

Spracovala: PhDr. [Iveta Mišová](#)

PODPOROVANÉ BÝVANIE

Keď sa povie podporované bývanie, väčšina ľudí si predstaví byt alebo dom, kde sa poskytuje nejaká podpora. Podľa zákona o sociálnych službách ide o podporu ľudí, ktorí potrebujú pomoc inej fyzickej osoby. V našom prípade to ide však ďalej, ide o pomoc pri vytváraní pocitu bezpečného a stimulujúceho prostredia, pocitu čo sa najviac približuje pocitu domova. A pre koho? Pre dospelých ľudí s mentálnym postihnutím. Naše združenie už od roku 2002 poskytuje službu podporovaného bývania pre troch ľudí s mentálnym postihnutím, v komunite. To znamená, že žijú bežný život – v bežnom trojizbovom byte, na sídlisku, chodia do obchodov a nakupujú, upratujú a varia a starajú sa o domácnosť ako bežní ľudia. S jedinou výnimkou – s pomocou asistenta. Život v podporovanom bývaní pre nich znamená cestu k osamostatneniu sa, k nezávislosti, k rozvoju vlastnej osobnosti. Aj keď je to často cesta veľmi náročná – pre nich, pre ich rodiny a aj pre asistentov. Vytvárame im podmienky na zvyšovanie ich zručností súvisiacich s chodom domácnosti, starostlivosťou o seba, ale aj na voľnočasové aktivity. Rozvíjajú si aj komunikačné zručnosti, nakoľko musia vychádzať s inými klientmi, asistentmi, ale aj susedmi, predavačmi, pracovníkmi pošty... Veľmi dôležité je aj to, že sa učia zodpovednosti. Nielen za plnenie úloh spojených s domácnosťou,

ale aj so zodpovednosťou za vlastné rozhodnutia. Veľký problém je naučiť sa plánovať si život a robiť s tým súvisiace rozhodnutia, nakoľko boli zvyknutí, že za nich rozhodujú iní. S robením vlastných rozhodnutí súvisí aj prijatie zodpovednosti za svoje rozhodnutia. Niekedy je to veľmi ťažké, nakoľko odhadnúť následky rozhodnutí je často problematické. Ale učia sa tak, ako všetci ostatní, občas aj na vlastných chybách. Samozrejme, snažíme sa im vytvoriť bezpečné prostredie, aby sa ustrážili hranice bezpečného konania, a čo je už za hranicou bezpečnosti. Snažíme sa im vytvárať podmienky, aby v čo najväčšej miere rozhodovali o svojom živote v zariadení podporovaného bývania. Sú zapojení do prijímania nových asistentov, do nákupu zariadenia pre bývanie, spolurozhodujú o nákupe materiálno-technického vybavenia bytu, berú sa do úvahy ich návrhy a pripomienky. Rozhodujú sami o tom, kedy a čo si nakúpia, čo si uvaria, kam pôjdu, ak potrebujú pomoc, asistent im pomôže. Avšak nerobí činnosti za nich. Poskytuje im dohľad, radu, podporu. A práve to považujeme za podstatné. Aby s podporou, takou akou potrebujú – ani malou a ani prehnanou – žili svoj život. Aj keď život v podporovanom bývaní nie je ich konečnou stanicou, ale mal by to byť krok s ešte väčšej samostatnosti, k plánovaniu svojho života podľa svojich predstáv, ale s reálnym uvedením si vlastných limitov aj limitov svojej rodinnej, ekonomickej a sociálnej situácie. Prevádzka takéhoto zariadenia je však finančne náročná. Napriek tomu, že sa uchádzame o podporu od Bratislavského samosprávneho kraja a rôznych nadácií aj cez

projekty, a klienti si platia úhradu a náklady na stravovanie, chýbajú nám zdroje. Preto sme sa zapojili aj do projektu *Ludia ľuďom*, v ktorom nezisková organizácia 4people zorganizovala akciu *Vianoce v lete*. V jednu júnovú sobotu sme spolu s inými organizáciami prezentovali verejnosti svoju činnosť pred Starou tržnicou v Bratislave. Okoloidúci si mohli zakúpiť menu 1lulu v hodnote 1 eura a prispieť organizáciám, ktorých činnosť ich zaujala a oslovila. Nám sa podarilo vyzbierať 86 lulu. Tieto finančné prostriedky použijeme na prevádzku nášho zariadenia. Ak chcete prispieť aj vy, môžete podporiť našu výzvu na www.ludialudom.sk.

Rozhovor s Davidom Pospíchalom k výzve *Ludia ľuďom*

Projekt *Ludia ľuďom* je jednou z možností, ako získať finančné prostriedky na prevádzku nášho zariadenia, ale aj na oboznámenie širokej verejnosti s podporovaným bývaním. Oslovila som aj klienta nášho zariadenia Davida Pospíchala a spýtala som sa ho, ako on vníma podporované bývanie.

Prečo si sa rozhodol ísť do podporovaného bývania?

Bolo to v Bratislave, chcel som sa istým spôsobom osamostatniť. Ale moje predstavy boli iné.

V čom sa líšili tvoje predstavy?

Na internáte, na učilišti, som mal iný náhľad na život. Život je ťažší, ako som si myslel. Je to aj tým, že mám zdravotné postihnutie. Ale to postihnutie možno čiastočne kompenzovať. Tiež som sa musel prispôsobiť.

centrála informuje

V čom ti pomohlo podporované bývanie?

Učím sa samostatnosti. Zlepšil som sa v domácich prácach, vo varení, nakupovaní. Aj keď pri varení sa neviem často rozhodnúť, čo uvariť. Učím sa robiť samostatné rozhodnutia, na internáte som sa musel prispôbovať. Aj asistentky sú v pohode.

Kde pracuješ?

V základnej škole, ako pomocná sila v kuchyni. Bol to môj sen robiť v kuchyni. Chcel som sa ísť učiť za kuchára, ale záujem uchádzačov o školu bol veľký. Na praktických prijímacích skúškach som nebol dosť rýchly, mám problém aj s jemnou motorikou. Nedostal som sa tam. Vyštudoval som odbor predavač. Robotu ma baví. Prispôbil som sa práci. Činnosti mi zadeluje hlavná kuchárka. Snažím sa byť v práci zodpovedný. Aké máš plány do budúcnosti? Rád by som si rozšíril okruh známych, lebo všetko nie je iba o práci. Chcel by som sa osamostatniť, ale je to ťažké.

Mgr. [Miroslava Petrovičová](#)

Pomôžme našim dospelým v DSS

Pri svojich návštevách v DSS a aj pri rozhovoroch s klientmi a ich príbuznými som si uvedomila jednu vec: chýba im možnosť plniť si náboženské povinnosti, ku ktorým ich počas svojho života viedli ich rodičia či opatrovníci.

Vieme, že personálne obsadenie DSS je nedostačujúce a ťažko možno v dohľadnom čase očakávať zlepšenie. Domovy nemajú kapacity na to, aby niekto išiel s klientom v nedelu na omšu či na pobožnosť, odprevadil ho k spovedi či na vykonanie iných náboženských úkonov. Práve tak nemajú možnosť navštíviť svojich blízkych zosnulých na cintoríne – ani na Dušičky nie, počas roka už vôbec. Ochudobňuje to ich osobný život, narušajú sa zavedené činnosti a v ich živote nastáva prázdne miesto.

Práve tak po prijatí do DSS strácajú klienti kontakt so svojim ZPMP a s kamarátmi, s ktorými sa tam stretávali. Je aj chybou miestnych organizácií, že sa o týchto svojich členov nestarajú, nenavštevujú ich, nezabezpečia ich účasť na svojich podujatiach. Človek odchodom do domova stráca tak oveľa viac, ako svoju rodinu a rodinné prostredie. Musí sa cítiť stratený, opustený a zabudnutý.

Rozmýšľala som, ako by sa to dalo zlepšiť, lebo viem, že v iných rodinách asi ťažko nájdeme dosť ochoty a možností venovať sa ešte aj cudzím deťom/dospelým. Napadlo mi, že Saleziáni Dona Bosca pracujú s mladými ľuďmi a že by hádam tu mohlo byť riešenie.

Saleziáni pripravujú síce pre svojich mladých veľa podujatí, ale iste by sa našiel priestor aj na takúto dobrovoľnú činnosť.

No možno aj dobrovoľníci z iných organizácií či rodín by mohli a chceli pomôcť.

Predkladám to členom ZPMP ako domácu úlohu – predstavte si pri jej riešení, že ide o pomoc vášmu dieťaťu!

Elena Kopalová

Podakovanie

Republiková centrála ZPMP v SR úprimne ďakuje všetkým skvelým dobrovoľníkom, spolupracovníkom, členom miestnych ZPMP, odborníkom a sympatizantom, ktorí sa zapojili do realizácie projektov a aktivít. Počas leta sme neoddychovali, práve naopak, uskutočnilo sa množstvo aktivít. Začali sme kampaň *Nechcem, ale musím...*, vydali sme prvé dvojčíslo časopisu Informácie a časopis *To sme my*, urobili sme *Vianoce v lete*, zrealizovali pobyt sebaobhajcov v Oščadnici, zorganizovali sme so ZPMP Nitra výtvarný salón, pripravovali obsahy vzdelávacích kurzov, ktoré začnú v októbri, pripomienkovali sme niektoré návrhy zákonov, pracovali v pracovných skupinách a výboroch, rokovali na BSK a ministerstvách.

Vďaka ochote a pracovitosti mnohých ľudí tohtoročné horúce leto môžeme považovať za bohaté a činorodé. ĎAKUJEME a už teraz sa tešíme na spoločné aktivity v jeseni!

OBJEDNÁVKA INFORMÁCIÍ ZPMP NA ROK 2011

Milí čitatelia, aj v roku 2012 si môžete objednať svoj obľúbený časopis **Informácie**, ako aj časopis **To sme my**. **Cena celoročného predplatného je 10 €**. V cene je započítané i poštovné a balné. Ak máte záujem o predplatné časopisu, prosím vyplňte túto objednávku a zašlite nám ju na adresu: Republiková centrála ZPMP v SR, Heydukova 25, 811 08 Bratislava. Ďakujeme!

Závazne si objednávam časopis Informácie ZPMP na rok 2012

Meno, priezvisko:

Adresa (tel. číslo):

Číslo mi posielajte na adresu (iba ak sa líši):

Objednávam si počet výtlačkov (napíšte počet):

Dátum a podpis objednávateľa:

Predplatné 10 € zaplatím:

prevodom na účet

poukážkou typu U na pošte

Číslo účtu: 140534012/0200 VÚB Bratislava-mesto, variabilný symbol 60412